

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาคนอยู่ด้วยกันพึ่งพาอาศัยกัน เวลาคนพลัดพรากจากกันก็คิดถึงกัน คิดถึงกัน เพราะคนมีหัวใจ หัวใจคือความผูกพันตัวความคิดถึงนี้ อันนี้มันเป็นบุญกุศลที่เกาะเกี่ยวกันไป เวลาเขาว่าทำบุญแล้วอุทิศส่วนกุศลไม่ได้ เพราะคนทำบุญคือคนทำ คนที่ตายไปแล้วจะได้ส่วนกุศลได้อย่างไร

เราบอกเลยนะ ถ้าพูดถึงการอุทิศส่วนกุศลไม่ได้ โทศัพท่มือถือเรานี่ต้องรับไม่ได้ โทศัพท่มือถือเราทำไมรับได้ล่ะ ถ้ามีโทศัพท่มือถือ มันมีคลื่น คลื่นนั้นมา เราส่งไปกระแสน้ำ เราเป็นคนทำบุญกุศลแล้วเราส่งความรู้สึกของเราไปนี่ ทำไมมันจะรับไม่ได้ เพียงแต่ว่าเครื่องรับของแต่ละบุคคลเหมือนกันหรือไม่เหมือนกัน เครื่องรับนั้นมันชำรุดหรือไม่ชำรุด ถ้าเครื่องรับนั้นไม่ชำรุดมันต้องส่งถึงกันได้

นี่ก็เหมือนกัน เราคิดถึงกัน แล้วเราส่งบุญกุศลถึงกัน อันนี้มันต้องส่งถึงกันได้ เพราะมันมีความรู้สึก มันมีเรื่องหัวใจ เรื่องของกรรมกรกระทำ ทำคุณงามความดีถึงได้ เกิดเป็นมนุษย์สมบัติ มนุษย์สมบัตินี้เพราะมันมีปัญญา มันมีการช่วยเหลือตัวเองได้

เวลาสัตว์มันก็มีหัวใจนะ มันก็ต้องการความสุขเหมือนกัน แต่มันก็อาศัยคนเลี้ยงอยู่ของมัน ถ้าเป็นสัตว์ป่ามันก็ต้องดำรงชีวิตของมัน คูอย่างช้างในป่า เวลาขาดน้ำมันต้องมาหาแหล่งน้ำ มันต้องมาหาแหล่งพืชผลของมัน เพราะมันหากินอยู่โดยสัญชาตญาณ สัตว์นี้สัญชาตญาณของมันคือการสืบพันธุ์ คือการดำรงเผ่าพันธุ์ของมัน ดำรงเผ่าพันธุ์ของมันเพื่อดำรงเผ่าพันธุ์ของมันเท่านั้น การดำรงชีวิตของมัน

เวลาจิตเราไปเกิด เวลาจิตของเราเนี่ยตายเกิดตายเกิดในวัฏฏวน เราว่าเกิดไม่ได้ มนุษย์ก็คือเกิดเป็นมนุษย์ตลอดไป ไม่ใช่หรือก มนุษย์เกิดเป็นสัตว์ก็ได้ สัตว์ไปเกิดเป็นมนุษย์ก็ได้ ในพระไตรปิฎก เห็นไหม สุนัข เขาเลี้ยงหมาไว้ แล้วเขานิมนต์พระปัจเจก

พุทธเจ้ามาฉันที่บ้านเขาตลอดไป แล้วถึงเวลาพอรู้กันแล้วนะ ให้หมาให้สุนัขเป็นคนไป
นิมนต์มา ทำอาหารเสร็จแล้วให้สุนัขไปนิมนต์มาจนถึงในพรรษา เสร็จแล้วต้องพราก
จากกัน หมาตัวนั้นมีความผูกพันมาก

พระปัจเจกพุทธเจ้าออกพรรษาแล้วต้องจากกันไป หมามันเสียใจนะ มันหอนจน
ใจมันขาด แล้วมันตายไป ในพระไตรปิฎกว่าสุนัขตัวนั้นไปเกิดเป็นท้าวโฆสก อย่าว่าแต่
สัตว์มาเกิดเป็นมนุษย์เลย เกิดเป็นเทวดามันก็ทำของมันได้ เกิดเป็นท้าวโฆสก เพราะคุณ
งามความดีของเขา เขามีความผูกพัน เพราะมีเจตนา

บุญกุศลอยู่ที่เจตนา อยู่ที่ความตั้งใจ อยู่ที่การกระทำอันนั้น อาหารคือคำข้าว แก้ว
แหวนเงินทองเอาไว้ประดับร่างกาย แต่สิ่งที่จะประดับหัวใจคือศีล คือศีลธรรมจริยธรรม
คือคุณงามความดี คุณงามความดีของธรรมะ ไม่ใช่คุณงามความดีของเรา ถ้าคุณงาม
ความดีของเรา นี้เรามีกิเลส ถ้าเราเอาเปรียบเขา เราเอาชนะเขา เราว่าอันนี้เป็นคุณงาม
ความดี ถ้าเราพ่ายแพ้เขา เราเสียเปรียบเขา เราว่าอันนี้เป็นบาปอกุศล

แต่กรรมคือการกระทำ ถ้าเราทำคุณงามความดีของเรามาในโอกาสมันจะมีของเรา
ถ้าเราทำบาปอกุศลมานะ บางอย่างถึงซึ่งควรจะเป็นของเรามันก็หลุดจากมือเราไป สิ่งนี้
เป็นเรื่องปัจจัย ๔ เครื่องอาศัย แต่หัวใจกินคุณงามความดี กินบุญกุศล สิ่งที่ว่าที่คุณงาม
ความดีต้องดีในศีลในธรรม ถ้าเรามีศีลเราจะรักษาศีลของเรา ศีลนี้เป็นเครื่องจำแนกว่าสิ่ง
กระทำนี้ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง

ปาณาติปาตา การฆ่าสัตว์นั้นเป็นบาปอย่างยิ่ง เพราะชีวิตของเขาต้องตกลงไป
เพราะการกระทำของเรา เราเบียดเบียนเขานั้นก็เป็นปาณาอย่างอ่อนๆ เราเบียดเบียนเขา
เราต้องการเอาชนะเขา ถ้าเราต้องการเมตตาเขา เราช่วยเหลือเขา นี่เป็นบุญกุศล ศีลกับ
ธรรม รักษาศีลแล้วเจริญธรรมหรือเปล่า รักษาศีลแล้วถ้าเราอยู่เฉยๆ เราก็ไม่ได้ทำอะไร
แต่ถ้าเราเจริญธรรมของเรา เราเมตตาเขาด้วย แล้วเราสั่งสอนเขาด้วย

แต่คนเรามันมีวุฒิภาวะของจิตมันไม่เหมือนกัน บางคนหยาบนะ เราพยายามจะ
สอนเขาขนาดไหน เขาก็รับรู้ไม่ได้หรอก ถ้าสิ่งที่เขารับรู้ไม่ได้ นั่นคือความหยาบของเขา
อันนี้ก็ต่อ เห็นไหม ทำไมถึงบอกว่าผู้บริหารต้องมีพรหมวิหาร ๔ ละ ถึงสุดท้ายแล้ว
ต้องอุเบกขาไง ถ้าเราต้องการสิ่งนั้นให้เป็นตามความอำนาจของเรา เราก็รู้อยู่นะ ทำความ

คืออย่างนี้มันต้องเป็นความดี ทำไมเขาทำไม่ได้ล่ะ ในเมื่อเขาทำไม่ได้เพราะกรรมของเขา ความเห็นของเขาหยาบอย่างนั้น เราไม่สามารถรักษาเขาได้ เราต้องวางอุเบกขา เพราะอะไร? เพราะในวิภวณมันเป็นสภาวะแบบนั้น

อย่างเช่นเด็ก เราจะให้มันรู้แบบเรานั้นเป็นไปได้ เด็กนี้ต้องมีการศึกษา ต้องมีการเล่าเรียนของมัน เพื่อเอาวิชาชีวิตของมัน เพื่อยืนอยู่ในโลกของเขา แต่พอเขาโตขึ้นมา เขาจะรู้ของเขาเอง แล้วถ้าเขามีครอบครัวเขาก็ต้องไปสอนลูกเขาแบบที่พ่อแม่สอนเขามา แล้วลูกเขาก็จะไม่ฟังเขา ถ้าเขาไม่ได้เชื่อฟังพ่อแม่เขามา ถ้าเราไม่มีบุญกุศล เราไม่อุปัฏฐากพ่อแม่ของเราแล้วใครจะทำให้เรา ถ้าเราได้การกระทำสิ่งใดๆ ต่างๆ สิ่งนั้นจะต้องเป็นสมบัติของเราแน่นอน การกระทำนะ เราเป็นพ่อเป็นแม่ เราเลี้ยงลูกของเรามานั้นก็คือการให้ทาน

เดี๋ยวนี้วิทยาศาสตร์เขาบอกเลย พ่อแม่ไม่มีบุญคุณ เพราะพ่อแม่สมสู่กันแล้วเราเกิดมาเป็นธรรมชาติ ไม่มีบุญคุณ เป็นไปไม่ได้หรอก ถ้าเราไปหลงอยู่ในป่า เราออกจากป่าไม่ได้ มีพรานคนหนึ่งเขาเดินออกจากป่า เราเดินตามพรานป่านั้นออกมาจากป่า พรานป่าคนนั้นมีคุณกับเราไหม? พรานป่าคนนั้นยังมีคุณกับเราเลย เพราะอะไร? เพราะเขานำทางเราออกจากป่า นั้นก็เหมือนกัน เราอาศัยพ่อแม่เราเกิดจะไม่มีบุญคุณได้อย่างไร ในเมื่อพ่อแม่มีบุญคุณ พ่อแม่เป็นแดนเกิด แดนเกิดในมนุษย์สมบัติใช้ไหม

แต่ถ้าในหัวใจ กรรมคือแดน เกิดเพราะการกระทำอันนั้น พ่อแม่มีบุญกุศลมาก พ่อแม่สูงส่งมาก ถ้ากรรมเราทำความดีนะ เราจะไปเกิด ทางโลกเขาบอกว่าคาบซ้อนเงิน ซ้อนทองออกมาจากพ่อแม่ พอเกิดมาคาบซ้อนเงินซ้อนทองมาด้วย มันจะมีความสุขมาก เพราะเขาทำของเขาขึ้นมา จิตใจของเขาเบา บุญกุศลคือจิตใจลอยขึ้นสูง สิ่งที่อยู่สูงสูง เวลาเกิดจะเกิดดี ถ้าจิตใจเป็นคนอาฆาตมาดร้าย จิตใจเป็นคนผูกพยาบาท จิตใจนั้นจะหนักหน่วง จิตใจนั้นหนักหน่วงกลับไปเกิดกับคนทุกข์คนยาก คนทุกข์คนยากมันถึงมีมากใจ ลูกออกมาจากคนทุกข์คนยากเพราะจิตใจมันอย่างนั้น

อันนี้ไม่ต้องเอามาเป็นกังวล เพราะอันนี้ถือว่าเป็นแดนเกิด แดนเกิดขึ้นมาแล้วนี่ สิ่งนี้คือกรรม แต่ในเมื่อเราเจอเรื่องศาสนา ศาสนาสอนถึงเรื่องหัวใจ ศาสนาสอนเรื่องเจตนา ศาสนาสอนเรื่องคุณงามความดี เราเกิดมาเรามีโอกาสแล้วเพราะเรามีมนุษย์สมบัติ

เรามีสิทธิของเรา เราจะแสวงหาสิ่งใดก็ต้องเป็นสมบัติของเรา ถ้าเราแสวงหาทางโลก มันก็จะได้ทางโลก แสวงหาทางโลกมีกิเลส มันก็เบียดเบียนกันไป แสวงหาเรื่องของโลก เป็นปัจจัยอยู่อาศัย แล้วเป็นคนหูตาฉลาด เป็นคนที่ว่ามีวุฒิภาวะ จิตใจเขาสูงขึ้นมา มันจะหาอีกสิ่งหนึ่ง แสวงหาอีกสิ่งหนึ่งที่โลกเขาไม่เห็นกัน มันทวนกระแส ชรรมทวนกระแส คือทวนกระแสเรื่องของหัวใจ

ถ้าหัวใจคนมีคุณงามความดี ทำไมผู้มีศีลมีธรรม นักพรต นักปฏิบัติ ทำไมเราอาศัยสิ่งนั้นนะ เราไว้ใจสิ่งนั้นละ เพราะอะไร? เพราะเขาแสวงหาสิ่งที่ละเอียดกว่าที่เราทำไม่ได้ งานที่อาบเหงื่อต่างน้ำนี้ทุกคนเห็นว่าทำได้และทำได้ด้วยความลำบาก งานที่นั่นเฉยๆ ไม่ต้องกระดุกกระดิกเลย นั่งสมาธินี้ทำกันไม่ได้นะ มันเป็นงานที่ละเอียด แล้วงานที่บังคับหัวใจไว้ในอำนาจของเรา มันยิ่งละเอียดเข้าไปเข้าไปใหญ่เลย เพราะหัวใจมันตามกิเลส มันต้องคิดตามอำนาจของมัน คิดวางโครงการต่างๆ คิดจะเบียดเบียนเขา คิดจะเอาแต่ชนะเขา นี่มันเป็นเรื่องของกิเลส

ถ้าเราคิดสละ แต่คนที่คิดสละเป็นคนที่เสียเปรียบหรือ ไม่ใช่เสียเปรียบ เป็นผู้ที่มีบารมีธรรม เป็นผู้ที่มีบริหารสังคม คนที่เป็นผู้เสียสละ คนที่คิดให้เขานี้ ทุกคนจะเชื่อถือ จะเป็นผู้นำ นี่พระโพธิสัตว์จะต้องเป็นสัตว์นำฝูงตลอด พระโพธิสัตว์คือการสร้างบารมี มีบุญกุศลขึ้นมาในหัวใจดวงนั้น จะเป็นผู้มีบารมี ถ้าเราคิดเรื่องปัจจัยเครื่องอยู่อาศัย เรามีอำนาจวาสนา มันจะมีช่องทางไปหรือคิดอย่างไรมันก็สมประโยชน์ เราทำทุกอย่างมันจะประสบความสำเร็จๆ ไป คนที่พยายามแสวงหาโอกาสอย่างนี้ ถ้ามีบาปอกุศลทำไปมันจะมีสิ่งที่คิดขวาง ไม่ถึงเวลาหนึ่ง ทำแล้วนัดหมายแล้วไม่สมความนัดหมายหนึ่ง สิ่งต่างๆ มันจะพลัดพรากสิ่งนี้ตลอดไป

นี่หัวใจกินสิ่งนี้เป็นอาหาร คุณงามความดีคือศีลธรรมเป็นอาหารของใจ แล้วถ้าประพฤติปฏิบัติ นั่งสมาธิภาวนาขึ้นมาบังคับสิ่งนี้ให้สงบเข้ามา จะไม่ให้สิ่งนี้พุ่งชานออกมา ไม่ให้กวนใจใจ ใจไม่กวนใจ ถ้ามีสิ่งที่กำปรกรรม ต้องมีกำปรกรรม ธรรมชาติของพลังงานมันส่งพลังงานของมันตลอดเวลา ธรรมชาติของธาตุรู้ ธรรมชาติของใจ มันต้องคิดตลอด สิ่งที่เกิดตลอดเวลา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกให้ทำสมถกรรมฐานก่อน คือใช้คำ
ปริกรรม คำปริกรรมเอาความคิดนี้ไปเกาะเกี่ยวกับสิ่งที่ว่ามันเป็นคุณธรรม นี่พุทธคุณ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เอาธาตุรู้ไปเกาะเกี่ยวกับสิ่ง
นั้นไม่ให้คิดตามกิเลสไป สิ่งทีเกาะเกี่ยวไว้เป็นคำปริกรรมต่อเนืองๆ ขึ้นไป มันจะเป็น
อิสระของตัวเอง มันจะไม่โดนพญามารข่มขี้ ไม่โดนพญามารบังคับให้คิดตามอำนาจ
ของพญามารไป มันจะปล่อยวางของมันเข้ามา จากมีศีลมีความระลึกรู้อยู่ตลอดเวลา
รักษาตัวเองปกติ แล้วมีสมาธิให้มันนึกเข้ามา

ศีลคือการปล่อยวางเฉยๆ ปล่อยวางในการกระทำจากภายนอก แต่ความคิดยังมิ
อยู่ ถ้ามีสมาธิความคิดสงบตัวลง พอความคิดสงบตัวลงมีสัมมาสมาธิ คนเราจะประกอบ
ธุรกิจต้องมีทุนก่อน ถ้าเราจะปฏิบัติธรรมต้องหาหัวใจให้เจอก่อน นี่เราเป็นชาวพุทธ
พระพุทธรเจ้าสอนให้ปล่อยวางฉันก็ปล่อยวาง ทุกคนปล่อยวางหมดแล้ว ปล่อยวางอะไร
ปล่อยวางโดยไม่ทำอะไรเลยหรือ ถ้าปล่อยวางอย่างนั้นภูเขาเลากา มันก็ปล่อยวาง
รถยนต์กลไกมันไม่ได้ขับเคลื่อนไปมันก็ปล่อยวาง มันปล่อยวางแล้วมันได้อะไรขึ้นมา
ล่ะ มันปล่อยวางเพราะมันไม่มีหัวใจ

แต่ถ้าเราปล่อยวางของเรา มีสมาธิขึ้นมา เราปล่อยวางแล้วเราต้องยกขึ้นวิปัสสนา
วิปัสสนาเพื่อจะชำระกิเลส ทำความสะอาดของใจเข้ามาให้ได้ ถ้าเรามีธรรมอย่างนี้ เรา
ปฏิบัติของเราขึ้นมาอย่างนี้ ถ้าจิตเราสงบนะ มีความสุขมาก ยิ่งอุทิศส่วนกุศล ยิ่งแผ่ส่วน
กุศลออกไปจะมีสิ่งที่รับ คลื่นของเราชัดเจนมาก คลื่นของเราคมชัดมาก สิ่งทีรับเขาจะรับ
ได้ชัดเจนมาก

แล้วบอกได้อย่างไรว่าการอุทิศส่วนกุศลนี้เป็นไปไม่ได้ เราเป็นคนกระทำแล้ว
ความคิดมันอยู่กับเราไหมล่ะ ความคิดทำไมมันพุ่งชานออกไปล่ะ ถ้าความคิดที่มันคิดแต่
เรื่องบาปอกุศล อุทิศส่วนกุศลให้คนอื่นเขาไม่เอาหรอก เพราะมีแต่ความเร่าร้อน แต่ถ้า
เป็นบุญกุศลความร่มเย็น ใครจะไม่อยากได้ความร่มเย็น ใครจะไม่อยากได้ความสุข

ทุกคนต้องอยากได้ความสุขหมด แต่หาความสุขไม่เป็น หาความสุขจากค้นหา
ความทะยานอยาก อยากสิ่งใดก็หาสิ่งนั้นมาเพื่อจะปรนเปรอให้ตัวเองมีความสุข แล้วก็
ไม่เคยมีใครมีความสุขจริงเลย พอสิ่งใดปรนเปรอมัน มันก็มีความสุขพอใจชั่วคราวๆ แล้ว

มันก็ต้องการสิ่งที่มากขึ้นๆ เราก็ต้องแสวงหามากขึ้นๆ อย่างว่าอย่างนี้จะทำให้ขวางโลก หรือ ไม่ใช่

เรื่องของโลกเป็นสภาวะแบบนั้น นี่ถ้าเรื่องของโลกมีอย่างนั้นนะ แล้วเรามีอำนาจวาสนา สิ่งที่เป็นสมบัติของเรา ถ้าคนใจดีมันจะเป็นประโยชน์หมด แต่ถ้าคนเป็นใจอกุศล จะมีน้อยมีมากมันเป็นโทษหมด สิ่งนั้นสิ่งที่สมบัติมันทำให้ใจเป็นโทษหรือเป็นคุณได้ขึ้นมา ถ้าเรามีศีลมีธรรมขึ้นมา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาสิ่งนั้นมันจะมาของมันเอง เราไม่ปรารถนา แต่มันจะไหลมาหาผู้ที่ไม่ปรารถนา คนที่แก่งแย่งกันสิ่งนั้นจะหายไป เพราะมีแต่ความแก่งแย่งกัน

ถ้าเราทำความสงบของใจเข้าแล้ววิปัสสนาอย่างนี้ เรายิ่งทำลายกิเลสไปขนาดไหน มันจะพอกับสิ่งนี้นะ แล้วมันเป็นภาระรุงรัง เห็นสภาวะสิ่งที่เราหามาเป็นเรื่องของความรุงรัง เป็นเรื่องของภาระ ทำไมเราต้องแสวงหามันอย่างนั้น ทำไมเราต้องรักษามัน ชีวิตเราต้องมาอยู่แค่นี้หรือ ชีวิตมันเป็นอย่างนี้หรือ ชีวิตเราเกิดมาต้องมารักษาสมบัติอย่างนี้หรือ มันจะมีความวุ่นวายไปหมดเลย

แต่ถ้าเราปล่อยวางนะ เราหาสิ่งใดมาเราก็เก็บของมันไว้ มีอำนาจวาสนาบุญกุศล สิ่งนั้นจะไม่หายไป โจรจะปล้นไม่ได้ เขาจะเห็นความผิดพลาดของเขา เขาจะตั้งใจมาปล้นเขาก็คิดเข้าบ้านผิด นี่บุญกุศลสภาวะอย่างนั้น จะทำให้ของเราไม่สูญหายไป ไม่ต้องเก็บรักษา มันก็ไม่สูญหาย

แต่ถ้าเรามีแต่กิเลสนะ มันต้องแสวงหามันต้องเก็บต้องซ่อนต้องทำ มันเป็นความทุกข์ๆๆ ไปตลอดเลย แต่ถ้าเป็นธรรมนะมีอยู่ก็ไม่ทุกข์ ไม่มียิ่งสบายใหญ่ เพราะอะไร? เพราะปัจจัยเครื่องอาศัย คำข้าวคำเดียวมันก็อยู่อาศัยได้วันหนึ่งๆ แล้ว ปัจจัย ๔ เครื่องอาศัยทำไมจะหาไม่ได้ มันหาได้ทั้งนั้นล่ะ แต่เรามันต้องการมากกว่านั้น นี่คือศีลธรรม

เรื่องของธุรกิจ เรื่องของการบริหาร เราต้องทันโลกนะ สิ่งทันโลกนี้ ถ้ามีอำนาจวาสนา ที่ว่าวุฒิภาวะของใจมันสูง มันรู้ทันไปหมดล่ะ แล้วมันบริหารได้ มันแก้ไขได้ ไม่ต้องบอกว่าธรรมะนี้ขวางโลก คนที่มาบวชแล้ว ประพฤติปฏิบัติแล้วจะทำธุรกิจไม่ได้ มันเป็นความคิดของกิเลสทั้งนั้นนะ จะทำคุณงามความดีมันก็ขวาง จะหาความทุกข์ใส่ตัวมันรีบชวนขายเข้ามาถ่มจนตัวเองก็จมอยู่อย่างนั้น สิ่งนี้มันเป็นความเร่าร้อนของใจ

ถ้ามีกรรมนะ โลกก็เป็นเรื่องของโลก เราอยู่ในโลกเราก็มีงานมีการไปประสา
โลก ถ้าเราถึงจุดหนึ่ง เราปล่อยวางได้ เราประพฤติปฏิบัติ เราเอาจริงเอาจังของเรานะ
นักรบ กองทัพที่เขาจะรบเขาต้องมีเสบียงอาหาร เราเป็นพลาธิการฝ่ายสนับสนุนฝ่าย
บำรุง เราเป็นชาวพุทธ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา แล้วพระนี่เป็นนักรบ ผู้ที่ปฏิบัติ
เป็นนักรบ รบขึ้นมา ถ้าได้ธรรมในหัวใจขึ้นมา บุญกุศลเราเกิดตรงนี้

ศาสนาพุทธที่ว่าสอนเรื่องหลักธรรม ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระธรรมอยู่ที่ใจ พระธรรมคือใจ เวลาเราร้อนนี้บาป
อกุศล ธรรมฝ่ายดำธรรมฝ่ายทุกข์เฝารใจ ถ้าธรรมฝ่ายขาวขึ้นมาใจจะมีความสุขขึ้นมา
แล้วใจที่ผ่านจากขาวจากดำมา จนถึงปล่อยวางทั้งหมด สิ่งนี้จะเป็นครูอาจารย์ของเรา จะ
เป็นผู้ชี้แนะของเรา จะเป็นบุญผู้กเขตตั้ง จะเป็นเนื่อนาบุญของโลก จะเป็นสิ่งที่ประเสริฐ
ที่สุดในศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธถึงว่ามีเรื่อง โลก เรื่องธรรม เรื่องทาน เรื่องศีล เรื่องภาวนา มีแต่เรื่อง
หยาบๆ นะ เรื่องการให้อภัยกัน เรื่องการช่วยเหลือกัน จนถึงที่สุดปล่อยวางแม้แต่ตัวตน
ปล่อยวางแม้แต่ภวาสวะ ปล่อยวางแม้แต่จิตใจของเรา จิตใจของเราที่เป็นตัวตนที่เป็น
นามธรรมก็หาไม่เจอ หาเจอแล้วยังทำลายนามธรรม ทำลายตัวตนอันนั้นอีก อันนี้
ประเสริฐ อันนี้เป็นวิมุตติสุข สุขในศาสนาพุทธ เอวัง